

Η ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΟΜΕΝΗ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΝΕΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η ΕΥΘΥΝΗ ΒΑΡΥΝΕΙ ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ

Με αφορμή τις τραγικές εικόνες που εκτυλίχθηκαν στα σύνορα της Ελλάδας με την ΠΔΓΜ τις προηγούμενες ημέρες, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες καταθέτει την εμπειρία του από τα γεγονότα που εξελίσσονται στη περιοχή και καλεί για άλλη μια φορά την Πολιτεία να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων προστατεύοντας την ζωή, την τιμή και την αξιοπρέπεια των προσφύγων, όπως το ίδιο το Σύνταγμα της χώρας επιτάσσει για κάθε πρόσωπο ευρισκόμενο στην ελληνική επικράτεια.

Οι εικόνες αυτές των πρόσφατων γεγονότων δεν είναι καινοφανείς. Ο συνωστισμός των ανθρώπων στο ύπαιθρο, μεταξύ των οποίων ηλικιωμένοι, παιδιά, ακόμα και βρέφη, εκτεθειμένων σε κάθε λογής κίνδυνο και βία, απολύτως απροστάτευτων από τις καιρικές συνθήκες και τις κακουχίες, εξαντλημένων σωματικά, ψυχικά και οικονομικά, με προβλήματα υγείας σε πολλές περιπτώσεις, είναι η πραγματικότητα της περιοχής εδώ και περίπου δυο χρόνια. Μια πραγματικότητα, γνωστή στις Αρχές, που γνωρίζει έξαρση τον τελευταίο χρόνο, με αποκορύφωμα τους τρέχοντες καλοκαιρινούς μήνες. Οι κάτοικοι της περιοχής, αλληλέγγυοι και οργανώσεις από όλους τους γύρω νομούς επιδίδονται μήνες τώρα σε έναν υπεράνθρωπο αγώνα, βασιζόμενοι στα δικά τους μέσα, ώστε να κρατηθούν στη ζωή αυτοί οι άνθρωποι στην προσπάθεια τους να διασχίσουν τα σύνορα, πάντα εν απουσία της πολιτείας.

Το πρόβλημα συγκέντρωσης στη περιοχή πληθυσμού, κατά κύριο λόγο προσφύγων που προσπαθούν να διασχίσουν τα σύνορα της Ελλάδας και να συνεχίσουν το ταξίδι τους σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, φάνηκε να αμβλύνεται προσωρινά όταν οι αρχές της ΠΓΔΜ άνοιξαν τα σύνορα περίπου αρχές Ιουλίου. Η αντιμετώπιση όμως της κατάστασης δεν μπορεί να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια της γειτονικής χώρας. Τα σύνορα μπορεί να ξανακλείσουν ανά πάσα στιγμή ή να περιοριστεί η ροή διέλευσης, σε οποιοδήποτε σημείο της διαδρομής έως τον τελικό προορισμό του μετακινούμενου πληθυσμού (τη Γερμανία κυρίως ή άλλες Βόρειο-ευρωπαϊκές

χώρες), όπως συμβαίνει και πάλι τις τελευταίες ημέρες στα σύνορα της Ουγγαρίας.

Κατά την αποστολή μας τον Ιούλιο, διαπιστώσαμε ότι ο κόσμος, γνωρίζοντας ότι τα σύνορα είναι «ανοικτά», συνέρεε καθ' όλη τη διάρκεια της μέρας και της νύχτας από όλα τα σημεία της Ελλάδας προς την Ειδομένη, με κάθε μέσο. Η διέλευση δε σταματούσε ούτε με τη δύση του ηλίου. Οι συνοριοφύλακες της ΠΓΔΜ έδιναν «νούμερα» προτεραιότητας στις ομάδες και ανά τακτά χρονικά διαστήματα τους καλούν να διασχίσουν τα σύνορα με κατεύθυνση τη Γευγελή. Ήδη από τον Ιούλιο ο αριθμός των ατόμων που διέσχιζαν καθημερινά τα σύνορα αγγίζει τα 1.000 άτομα.

Στο σταθμό της Γευγελής ίδιες εικόνες. Άνθρωποι παντού, συνωστισμένοι περίμεναν όσο χρειαστεί. Κάτοικοι της περιοχής και εθελοντές και των δυο χωρών, δραστηριοποιούνταν και στις δυο πλευρές των συνόρων, όσο πιο συχνά μπορούν να διανείμουν νερό, αντικουνουπικά, βιταμίνες, αλοιφές για τα εγκαύματα του ήλιου, είδη υγιεινής για τις γυναίκες και τα βρέφη, γάλατα κ.ο.κ. Ο αριθμός που βάσιμα εκτιμάται ότι διέσχισε τα σύνορα με αυτό τον τρόπο μέχρι τις αρχές Αυγούστου σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των παραπάνω εθελοντών είναι περίπου 11.000. Ανησυχίες εκφράζονταν ήδη τότε, σε σχέση με το τι θα συμβεί σε ενδεχόμενο κλείσιμο των συνόρων της ΠΓΔΜ, δεδομένου ότι το ρεύμα των προσφύγων δε μειώνεται παρά εντείνεται.

Με την ταχύτερη αποφόρτιση των ελληνικών νησιών με τη χρήση της ακτοπλοΐας, ήταν αναμενόμενο ο αριθμός των προσφύγων και η συχνότητα άφιξης τους στα σύνορα να πολλαπλασιαστεί και να εκτροχιάσει για άλλη μια φορά την κατάσταση. Ένα τόσο μεγάλο κύμα, της τάξεως των χιλιάδων, που αποχωρούν καθημερινά από τα νησιά με προορισμό την Ειδομένη, ξεπερνά τις δυνάμεις διαχείρισης της συνοριοφυλακής της ΠΓΔΜ. Το κλείσιμο των συνόρων ή αν μη τι άλλο ο περιορισμός της διέλευσης ήταν θέμα χρόνου.

Στις 19/8/2015, τελευταία αποστολή μας στη περιοχή, όταν η διέλευση σταμάτησε, αυτό που αντικρίσαμε ήταν ένα σκηνικό πολέμου. Σύμφωνα με περιγραφές μελών της οργάνωσής μας που ήταν στη περιοχή:

«συρματοπλέγματα, σώματα καταστολής της ΠΓΔΜ, κρότου λάμψης, δακρυγόνα και πλαστικές σφαίρες, όλα προκειμένου να αναχαιτιστεί ένα κύμα ανθρώπων που αρνείται να φύγει χωρίς να

διασχίσει τα σύνορα. Η λειτουργία της σιδηροδρομικής γραμμής σταματά. Ήδη στις 20/8/2015 είναι 3.000 και δεν σταματούν να έρχονται συνέχεια νέες ομάδες. Στις 21/8/2015 ξεπερνούν τις 5.000. Η διέλευση επανέρχεται πολύ αργά. Με κάθε ομάδα που περνάει - με προβάδισμα στους ευάλωτους και στις οικογένειες - όλοι σπεύδουν να μπουν σε αυτή και τα επεισόδια δε σταματούν. Τα ασθενοφόρα πηγαionoέρχονται, το ίδιο και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα που δεν σταμάτησαν όλες τις μέρες να διακομίζουν και να φροντίζουν τραυματίες. Οργανώσεις και εθελοντές δεν σταματούμε να συνδράμουμε πληγωμένους όπως μπορεί ο καθένας, να ηρεμούμε τον κόσμο, να ενημερώνουμε, να προσπαθούμε να μεταπείσουμε τον κόσμο και δη τους ευάλωτους να αποχωρήσουν από το σημείο. Οικογένειες χωρίζονται μέσα στον πανικό, παιδιά χάνονται από τις οικογένειες τους, αλλά τα παίρνουν κάποιοι προκειμένου, υποδύομενοι τους γονείς, να μπουν σε ομάδα που θα διασχίσει τα σύνορα. Οι πραγματικοί γονείς σε κατάσταση σοκ, διαλυμένοι άνθρωποι. Άλλα παιδιά, ασυνόδευτα, δεν μεταπείθονται παρά τις προτροπές μας να τα πάρουμε από κει, να πάνε σε ξενώνα. Και όλα αυτά σε μια ασταμάτητη βροχή. Κανείς δεν εγκαταλείπει την προσπάθεια. Ανά εκατοντάδες νέα πρόσωπα φθάνουν. Στις 22/8/2015 η ίδια εικόνα, ο κόσμος που έχει προσεγγίσει την ευρύτερη περιοχή αγγίζει τις 8.000. Όλοι, συμπεριλαμβανόμενης της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, προσπαθούμε να βοηθήσουμε στην διαχείριση του πλήθους, να ενημερωθούν, να μην χωριστούν οι οικογένειες, να εντοπιστούν ευάλωτοι, να διανεμηθούν είδη πρώτης ανάγκης σε όλους.»

Η διέλευση του κόσμου αποκαταστάθηκε σταδιακά και για μικρό διάστημα διεξάγεται «ομαλά». Εξακολουθούν περίπου 1.000 άτομα να διέρχονται ημερησίως και ακόμα περισσότερα να συρρέουν.

Η πλέον πρόσφατη απόφαση της κυβέρνησης της Ουγγαρίας να απαγορεύσει την επιβίβαση των διερχομένων τα σύνορα της προσφύγων σε τρένα με κατεύθυνση λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες, με τραγικές εικόνες να εκτυλίσσονται σήμερα στους σταθμούς τρένων στη Βουδαπέστη, θα έχει άμεσο αντίκτυπο στον πληθυσμό που συνωστίζεται στα σύνορα της ΠΓΔΜ, με τη διέλευση του να εμποδίζεται σημαντικά και νέες εντάσεις να δημιουργούνται. Οι σημερινές δε δηλώσεις του Ούγγρου Πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν καθιστούν σαφές ότι ανά πάσα στιγμή στο άμεσο μέλλον η διέλευση μπορεί να αποτραπεί πλήρως με ότι αυτό συνεπάγεται για το συγκεντρωμένο πλήθος

στα σύνορα Ελλάδας – ΠΓΔΜ.

Είναι πράγματι λυπηρό που αφήθηκε κυριολεκτικά η κατάσταση να φτάσει σε αυτό το σημείο, προκειμένου να κινητοποιηθούν περισσότεροι φορείς και να αναλάβουν άμεση δράση με σκοπό τη διαχείριση μιας - από καιρό - γνωστής κατάστασης. Παρόμοια κινητοποίηση λίγους μήνες νωρίτερα θα είχε αποτρέψει τα συμβάντα της προηγούμενης εβδομάδας, και τα επαπειλούμενα.

Στο πλαίσιο αυτό καλωσορίζουμε τη διεύρυνση της συζήτησης για τη διαχείριση του πληθυσμού στο Δήμο Παιονίας, η οποία έγινε την 24/8/2015, με βασικούς εμπλεκόμενους στο ζήτημα φορείς και εκπροσώπους των τοπικών Αρχών, των υπηρεσιών υγείας, αστυνόμευσης, οργανώσεων, της Ύπατης Αρμοστείας, της Διεύθυνσης Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Ευελπιστούμε σε περαιτέρω διεύρυνση και συνέχιση του διαλόγου και με τη Διεύθυνση Προστασίας του Πολίτη όσο και με εκπρόσωπο του Υπουργείου Εξωτερικών, δεδομένου ότι η συμβολή τους επιβάλλεται, προκειμένου να είναι ρεαλιστική η όποια υλοποίηση σχεδίου δράσης.

Οφείλει η ελληνική πολιτεία να αναλάβει δράση που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της πραγματικότητας, χωρίς να επαφίεται στη διάθεση της ΠΓΔΜ για τη διαχείριση του διερχόμενου πληθυσμού. Κατανοώντας τα προβλήματα (νομικά, πολιτικά ή άλλης φύσης) που δημιουργούνται από τις παραπάνω συνθήκες σε παραμεθόρια περιοχή, οφείλουμε να επισημάνουμε και να αποδεχθούμε ότι η υποχρέωση προστασίας της ζωής και της τιμής καθενός ευρισκομένου στην επικράτεια και για όσο παραμένει εντός της, όπως και της παιδικής ηλικίας, της οικογένειας και της νεότητας, αποτελούν πρωταρχικές υποχρεώσεις της Πολιτείας και δη των οργάνων της οι οποίες κατισχύουν κάθε άλλης υποχρέωσης, πολιτικής και άλλης σκοπιμότητας

Δεν νοείται σε μια ευνομούμενη πολιτεία να αφήνονται απροστάτευτοι, παιδιά, οικογένειες, ηλικιωμένοι και μόνες γυναίκες και δη υπό αυτές τις συνθήκες. Οι επιταγές της πραγματικότητας, όπως διαμορφώνεται αντικειμενικά σήμερα και μάλιστα ενόψει της περαιτέρω συνέχισης ή και αύξησης των προσφυγικών ροών τους επόμενους μήνες πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα και γενναία.

Οφείλουν οι ελληνικές αρχές να προνοήσουν για την ζωή και τις συνθήκες διαβίωσης αυτών των ανθρώπων, και να επέμβουν προκειμένου να εξασφαλιστεί τόσο η αξιοπρέπειά τους όσο και η ζωή

και η ακεραιότητα τους, επιφυλάσσοντας τους άμεσα μια ανθρωπιστική μεταχείριση. Παράλληλα επιβάλλεται να γίνουν προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και προς την ΠΓΔΜ, στο βαθμό που μπορούν οι ελληνικές αρχές να συνεργαστούν για τη διαχείριση του πλήθους.

Προς τη κατεύθυνση της άμεσης διαχείρισης της κατάστασης, καλούμε τις αρμόδιες κρατικές Αρχές, να αναλάβουν τις ευθύνες των αρμοδιοτήτων τους η κάθε μία, και από κοινού με λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς, οργανώσεις και κυρίως εθελοντές, των οποίων η παρουσία και εμπειρία είναι πολύτιμη και αναντικατάστατη, να προχωρήσει στη λήψη πρακτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων:

Ως προς τις ανάγκες διαβίωσης

- Αξιοποίηση του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, αλλά και των Ένοπλων Δυνάμεων και δη του Στρατού Ξηράς, καθώς μπορούν να συνδράμουν αναφορικά με τα καταλύματα και την προστασία από τα φυσικά φαινόμενα
- Ενίσχυση των Υπηρεσιών Καθαριότητας του Δήμου Παιονίας με ειδικό σκοπό την αποκομιδή των απορριμμάτων από τους κάδους και το ύπαιθρο της Ειδομένης
- Αξιοποίηση της εμπειρίας των εθελοντών αναφορικά με τις ανάγκες και την πραγματικότητα της περιοχής και λήψη μέτρων για την υποστήριξη, την προστασία και την ασφάλειά τους καθώς και την ασφάλεια όποιων άλλων επιχειρούν να συνδράμουν το συγκεντρωμένο στη περιοχή πλήθος
- Άμεση υλική και σωματική ανακούφιση των εθελοντών δια της πλήρους ανάληψης των εξόδων και της ευθύνης σίτισης και της διανομής της.
- Προμήθεια και διανομή λοιπών ειδών πρώτης ανάγκης και ανακούφισης (είδη υγιεινής, βιταμίνες, αντικουνουπικά κ.ο.κ)
- Άμεση πρόνοια για τις ανάγκες περίθαλψης και τα περιστατικά με προβλήματα υγείας που παρουσιάζονται συνεχώς, τόσο δια της μόνιμης διαθεσιμότητας νοσοκομειακού οχήματος προς υποστήριξη και ενίσχυση των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Ομοίως ενίσχυση με έναν τουλάχιστον ιατρό τα Σαββατοκύριακα.
- Άμεση δημιουργία μηχανισμού έκτακτης διαχείρισης του πληθυσμού σε ενδεχόμενο νέο

κλείσιμο των συνόρων είτε με δημιουργία ανοιχτών χώρων υποδοχής είτε με αξιοποίηση κτιρίων ή εγκαταστάσεων, όπου θα μπορούσαν να παραπεμφθούν οι συγκεντρωμένοι σε παρόμοια περίσταση. Στον ως άνω μηχανισμό θα πρέπει να περιλαμβάνεται και πρόνοια για τη μεταφορά των ατόμων.

Ως προς τις ανάγκες διατήρησης της τάξης και προστασίας του συγκεντρωμένου πληθυσμού:

- Επιβάλλεται η ύπαρξη μηχανισμού εποπτείας του πληθυσμού που συγκεντρώνεται στη περιοχή και εκ μέρους των ελληνικών αρχών, με σκοπό τον εντοπισμό και την προστασία των ιδιαίτερος ευάλωτων περιπτώσεων, την εξασφάλιση της οικογενειακής ενότητας τους και την άμεση κοινωνική και νομική υποστήριξή τους, προκειμένου να προστατευθούν από τους κινδύνους του παράτυπου ταξιδιού.
- Δομές φιλοξενίας, Αρχές εξέτασης αιτημάτων ασύλου και εισαγγελικές Αρχές καθώς και το ΕΚΚΑ θα πρέπει να βρίσκονται σε συνεργασία και ετοιμότητα προκειμένου να μπορεί κάθε εντοπιζόμενος να εξυπηρετείται αποτελεσματικά και να είναι δυνατή η απομάκρυνση του από το ύπαιθρο με άμεση στέγαση και ψυχοκοινωνική υποστήριξή του. Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων, των μονογονεϊκών οικογενειών με πολύ μικρά παιδιά και ηλικιωμένων, που είναι οι πλέον εξαντλημένοι και ευάλωτοι, είναι ιδιαίτερα μεγάλος και η ανάγκη στέγασης τους ξεπερνά τις δυνάμεις των ΜΚΟ ή άλλων εθελοντικών οργανώσεων όσο και των διαθέσιμων υποδομών φιλοξενίας. Απαιτείται, συνεπώς, άμεση υποστήριξη των υπάρχοντων δομών και οι διάθεση νέων χώρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προσωρινά ως χώροι φιλοξενίας
- Επιβάλλεται η, ουσιαστική και πλήρης ενημέρωση του πληθυσμού που συγκεντρώνεται στη περιοχή, η νομική τους υποστήριξη αναφορικά με τις δυνατότητες προστασίας τους στην Ελλάδα και, πρωτίστως, τις δυνατότητες νόμιμης επανένωσης τους με μέλη της οικογένειας τους που ενδεχομένως βρίσκονται σε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα, προκειμένου να μην εκτεθούν στις συνθήκες και τους κινδύνους της διέλευσης των συνόρων. Έχουμε ήδη επισημάνει στη σχετική έκθεση μας για την περιοχή, ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού που συγκεντρώνεται στη περιοχή μπορεί πράγματι να έχει εναλλακτικές και νόμιμες δυνατότητες μετακίνησης.

- Η επιτακτικότητα της παραπάνω ανάγκης υποχρεώνει τη πολιτεία να επιλέξει άμεσα τους φορείς, όργανα ή/και θεσμό που θα αναλάβουν αυτό το καθήκον, και την άμεση δραστηριοποίηση τους.

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

Αθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 2015